

Tehtävät ovat laatineet äidinkielen lehtorit **Riitta Arvilommi** ja **Hilkka Lamberg** Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulusta.

VUOSISADAN RAKKAUSTARINAT

Märta Tikkasen ja Henrik Tikkasen teosten pohjalta dramatisoinut **SEPPO PARKKINEN**

ENNEN ESITYSTÄ

1. TYHJÄN, VALKOISEN HUONEEN AIHE

Pohdintatehtävä ryhmille ennen esitystä

Näytelmä alkaa seuraavilla roolihenkilön sanoilla: ”Astun kynnyksen yli asuntoon jossa en ole koskaan ollut. Se on tyhjä ja valkoseinäinen, iso, valoisa, avoin, tilaa ja hiljaisuutta, katto korkealla.”

Millaisia mielikuvia näytelmän avaus sanat teissä synnyttävät? Kertokaa mielikuvistanne ryhmässänne. Millaisia odotuksia avaus sanat luovat? Kertokaa odotuksistanne.

Tarkkailutehtävä ryhmille teatterissa

Katsokaa näytelmää tyhjän, valkoisen huoneen kannalta. Mitä kaikkea seinille nousee näytelmän aikana? Mitä tapahtuu seinien sisällä? Millaisia eri merkityksiä huone saa näytelmässä?

Keskustelutehtävä ryhmässä tai koko luokan kanssa teatterin jälkeen

Millaisia merkityksiä tyhjälle, valkoiselle huoneelle löytyi? Minkä vertauskuva huone on? Kuinka on käytetty erilaisia teatterin keinoja?

2. NÄYTELMÄN HENKILÖT

Tehtävä koko ryhmälle

Laatikaa henkilöluettelon pohjalta sukupuu.

Cécile Orblin - *Märta Tikkanen o.s. Cavonius*

Petri Manninen - *Henrik Tikkanen, Märta:n aviomies*

Pirjo Luoma-aho - *Emma Stadius, o.s. Sjödahl, Unon vaimo, Margitin ja Gunnarin äiti, Märthan isoäiti*

Antti Pääkkönen - *Uno Stadius, Emman aviomies, Margitin ja Gunnarin isä, Märthan isoisä*

Terhi Panula - *Julia Stadius, Unon äiti, Emman anoppi*

Terhi Panula - *Margit Cavonius, o.s. Stadius, Emman ja Unon esikoinen, Märthan äiti*

Markku Maalismaa - *Carl Arkadius Sjödahl, Emman ja Sofian isä*

Markku Maalismaa - *Gösta Cavonius, Margitin aviomies, Märthan, Pikkusiskon ja Pikkuveljen isä*

Kaija Pakarinen - *Sofia Sjödahl, Emman sisarpuoli, Carl Stadiusen tytär ensimmäisestä avioliitosta*

Jussi Lehtonen - *Gunnar Stadius, Emman ja Unon poika, Margitin veli*

Linda Wiklund - *Märthan Pikkusisko*

Jussi Lehtonen - *Märthan Pikkuveli*

3. NÄYTELMÄN AVIOLIITOT

- Aloittakaa yhteiskeskustelulla luokassa pohtimalla, millaisia mielikuvia avioliittoon on tapana liittää. Valitkaa tärkeimmät.
- Muodostakaa neljän ja viiden hengen ryhmiä. Kukin ryhmä saa tarkkailtavakseen yhden näytelmän avioparin: **Emman ja Unon, Margitin ja Göstan** tai **Märthan ja Henrikin**.
- Sopikaa keskenänne, mitä avioliiton puolta kukin oman avioparinsa liitossa tarkkailee.
- Tarkkailutehtävän voi käsitellä näytelmän katsomisen jälkeen joko yhteisen keskustelun, esseiden kirjoittamisen tai oppimiskahvilan muodossa (ks. kohtia esseiden kirjoittaminen ja oppimiskahvila).

ENSIMMÄISEN ESSEETEHTÄVÄN TAUSTATYÖ aloitetaan ennen esitystä.

NÄYTELMÄN KATSOMISEN JÄLKEEN

OPPIMISKAHVILA

- tehtävä Seppo Parkkisen Märta ja Henrik Tikkasen teosten pohjalta dramatisoimasta näytelmästä *Vuosisadan rakkaustarinat*
- oppimiskahvila harjaannuttaa taitoja tehdä tulkintoja ja perustella niitä, mutta se sopii myös pohjustamaan näytelmästä kirjoittamista

- oppimiskahvilan ideana on, että kaikkien ajatukset kuullaan ja että omat käsitykset näytelmästä tarkentuvat ja syvenevät
- näytelmän voi palauttaa mieleen tunnin alussa Kansallisteatterin nettisivuilla olevien valokuvien avulla

1. Luokassa on kahvilan pöydät.
2. Kullakin pöydällä on iso paperi ja tusseja. Paperiin on valmiiksi kirjoitettu pohdittava aihe.
3. Ryhmät kiertävät kahvilassa pöydästä toiseen.
4. Kussakin pöydässä viivytään noin viisi minuuttia. (Kierroksen lopulla aikaa voi lyhentää.) Pöydässä ryhmän kirjuri kirjaa ryhmän ajatukset, kommentit ja kysymykset paperille.
5. Ennen seuraavaan ryhmään siirtymistä sovitaan, kuka ryhmästä jää kertomaan seuraavalle, mitä oma ryhmä piti tärkeänä. Pöytään jäävä oppilas vaihtuu joka kerralla.
6. Uusi ryhmä kuuntelee tiivistelmän, **tekee lisähuomioita ja vie näin keskustelua eteenpäin**. Tavoitteena on kirjata mahdollisimman monia näkökulmia aiheeseen.
7. Kun kierto on päättynyt, viimeinen ryhmä valitsee keskuudestaan sen, joka tulee selostamaan muille oman kahvilanpöytänsä paperin ajatukset. (Tälle vaiheelle on hyvä varata aikaa, sillä eri näkemysten punnitseminen tekee keskustelusta syvällisen.)

PÖYTIEN AIHEITA

- Emma ja Uno
- Margit ja Gösta
- Märta ja Henrik
- Ajan kuluminen: dramaturgisia ja näyttämöllisiä keinoja
- Näytelmän teemoja

(Opettaja voi avata, mitä pöydän ”Ajan kuluminen” dramaturgisilla ja näyttämöllisillä keinoilla voidaan tarkoittaa. Dramaturgi on kirjoittaessaan näytelmää sijoittanut Tikkasten teosten tapahtumat näytelmän aikaan. Mutta ohjaaja, lavastaja, puvustaja ja

maskeeraaja sekä ääni- ja valotekniikkakin luovat ajankuvaa eri keinoin. Näitä jälkimmäisiä keinoja voi pitää ”näyttämöllisinä”.)

ILMAISUTAITOA

- Opettaja tuo luokkaan eri nurkkiin matkalaukun, sanomalehden ja viinapullon. Hän pyytää poikia asettumaan yhden näistä luo. Perusteena valinnalle voisi olla se, ketä pojat pitivät näytelmän mielenkiintoisimpana aviomiehenä. (Jos ryhmät muodostuvat kovin erisuuruisiksi, opettaja pyytää tasoitusta toisista ryhmistä.)
- Tytöt tulevat keskelle ja miettivät, mitä kaikkea haluaisivat kysyä Emma, Margitina ja Märta Unolta, Göstalta ja Henrikiltä. Kysymykset kirjoitetaan lapuille. Pojat kertovat sillä aikaa toisilleen, miksi valittu mies oli näytelmän mielenkiintoisin hahmo. Myös suhdetta matkalaukkuun, sanomalehteen ja viinapullon voi pohtia.
- Kukin tytöistä on vuoronperään Emma, Margit ja Märta ja esittää pojille kysymyksensä. Pojat vastaavat Unon, Göstan ja Henrikin roolissa.
- Osat voivat vaihtua: pojat esittävät kysymyksiä näytelmän naisille omassa roolissaan.

LÄMMITTELYTEHTÄVÄ ENNEN ESSEETÄ

Henrik Tikkanen kirjoitti teoksessaan *Ihmisen ääni* (1978) seuraavasti:

”Avioliitto on auto: siinä on edessä tilaa isälle ja äidille, takana istuvat lapset, se on perheauto. Se on suunniteltu yhden ohjattavaksi, siinä on vain yksi ratti, yhden jarrut ja yksi kaasutin.”

Kirjoittakaa omia metaforianne edellisen mallin mukaan. Voitte kirjoittaa näytelmän hengessä tai vapaasti, omien mielikuvienne mukaan. Voitte liioitella ja hullutella.

Aiheita voivat olla

- Oma kirjoituspöytä on ...
- Koti on ...
- Pullo viinaa on ...
- Avioliitto on ...

- Rakkaus on ...
- Lastenkasvatus on ...
- Kirjoittava nainen on ...

ESSEETEHTÄVIÄ

1. Tehtävä on neliosainen: ensin kirjoitetaan, sitten haastatellaan, katsotaan näytelmä ja lopuksi taas kirjoitetaan.

- Ihmiset ovat sukulaistensa muodostaman ketjun yksi osa, osa jotain suurempaa. Keitä sukusi jäseniä sinä muistutat? Keneltä ihanteesi ja arvosi ovat peräisin? Kenen sukulaisesi kanssa jaat saman unelman? Onko sinulla lähisukulaisia, joiden kaltaiseksi haluaisit tai et haluaisi tulla? Kenen silmissä erityisesti haluaisit onnistua? Onko sinun suvussasi tarinoita, jotka toistuvat sukupolvelta toiselle? KIRJOITA VAPAASTI NOIN SIVUN VERRAN. TEKSTISI VOI OLLA HAJANAISTA JA MUISTUTTAA TAJUNNANVIRTAA.
- Haastattele kotona isää, äitiä, muuta huoltajaa tai jotakuta läheistä sukulaistasi. Kysy häneltä ensimmäisen kohdan kysymyksiä tai laadi oma kysymyssarjasi niistä teemoista, joita olet itse käsitellyt tehtävästä kirjoittaessasi.
- Pohdi, millaiset asiat *Vuosisadan rakkaustarinat* -näytelmässä toistuvat sukupolvi sukupolvelta.
- Kirjoita essee, jossa käytät aineksina omaa elämääsi, sukuasi ja Seppo Parkkisen dramatisoimaa Märta ja Henrik Tikkasen teoksiin pohjautuvaa *Vuosisadan rakkaustarinat* -näytelmää. Otsikoi näkökulmasi mukaan.

2.a) Vertaile eri henkilöiden käsityksiä rakkaudesta, avioliitosta ja naisesta. Otsikoi oman näkökulmasi mukaan.

UNO

Emman myötä saan Kirkkonummelta Hulluksen tilan jonka hän on perinyt. Ukon kuoleman jälkeen minusta luultavasti tulee myös Överbyn omistaja, sillä ainoa poika on asunut jo monta vuotta Amerikassa. Naimakauppa on siis taloudelliselta kannalta varsin edullinen. Unohdin sanoa, että Emma on läpikotaisin terve. (Seppo Parkkinen *Vuosisadan rakkaustarinat* 2013)

EMMA

Jos saan yhteisen kodin Unon ja lasten kanssa niin en tarvitse mitään muuta. Parin kuukauden päästä tulee uusi pikkuinen. Se vie voimat ja huomion. (Seppo Parkkinen *Vuosisadan rakkaustarinat* 2013)

HENRIK

Kymmenen vuotta sitten palasin sodasta. Saaliina mahahaava ja jotakuinkin olematon kunnia. Sitten menin naimisiin. Minulla oli käsitys että avioliitto on sodan ja kaaoksen vastakohta. Lapsuudenkodissani olin nähnyt että avioliitto on sotaa ja kaaosta. Sota ja avioliitto voivat kertautua kuinka monesti tahansa eivätkä ihmiset silti menetä uskoaan niihin.

(Seppo Parkkinen Vuosisadan rakkaustarinat 2013)

MÄRTA

Minä en voi edes valita. Otan ja jätän lähielämän, koristeellisen säädyllisen, hyvin järjestetyn, ennalta arvattavan, juuri sellaisen kuin elämän pitää olla, jos on Punahilkka jolla on harjatut hiukset ja hyvä koulutodistus. Jätän ensimmäisen aviomieheni, kumppanini ja otan tyttölapseni. Ryntään metsään. Jättiläiskuusen alla on luola. Susi on siellä. Hän makaa umpihumalassa kuusen oksien alla eikä herää ennen kuin seuraavana aamuna. Kaikista aamunkoitoista harmaimpana.

(Seppo Parkkinen Vuosisadan rakkaustarinat 2013)

HENRIK

Pitääkö tarvella hyvä suhde menemällä avioon? Sinun vanhempasi ovat eläneet koko elämänsä niin onnellisina ja niin sovussa että...Tarvittaisiin August Strindberg kuvaamaan sellaista rakkautta. Mikä ivaileva jumala tai evankelisluterilainen perkele on heittänyt sinut minun käsivarsilleni. Niillähän on jo täysi työ, painiskelen demonien kanssa –

(Seppo Parkkinen Vuosisadan rakkaustarinat 2013)

b. Vuosisadan rakkaustarinat kuvauksena avioliitosta

3. Millaisen kuvan *Vuosisadan rakkaustarinat* -näytelmä antaa avioliitossa elävästä naisesta? Pohdi monipuolisesti kysymystä ja ota huomioon ajan kuluminen. Anna esseellesi otsikko.

4. Kuvia perhealbumista / Kuvat, joita ei liimattu perhealbumiin

5. Näytelmässä on käytetty paljon kuvallisia aineksia. Millä tavoin ne luovat kuvaa perheistä? Millä tavoin perhe-elämän intiimit puolet on kuvattu? Otsikoi itse.

6. Vuosisadan rakkaustarinat – kuvaus naisen roolista avioliitossa

7. Mitä Vuosisadan rakkaustarinat opettaa rakkaudesta / avioliitosta?

8. Sanojen, kirjoittamisen ja itsensä ilmaisemisen merkitys elämässä

9. Kolme erilaista avioliittoa

10. Pohdi, millä eri tavoin Vuosisadan rakkaustarinat kuvaa naisen asemaa

yhteiskunnassa, suvussa ja perheessä. Otsikoi.

11. ”Sinähän olit siinä koko ajan. Enkä minä uskaltanut luottaa siihen.” Näihin Henrikin sanoihin näytelmä päättyy. Pohdi, mitä sanat tarkoittavat. Miksi näytelmä päättyy niihin? Otsikoi Henrikin repliikillä, repliikin osalla tai kirjoita oma otsikko.

12. Oman tai läheisten elämän käyttäminen kaunokirjallisuuden materiaalina herättää usein keskustelua. Viimeksi tätä keskustelua käytiin Suomessa syksyllä ja keväällä 2012 - 2013 Helsingin Sanomien sivuilla Riikka Ala-Harjun *Maihinnousu*-romaanista <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1305595403861> ja Panu Rajalan kirjasta *Lavatähti ja kirjamies* <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1363795705678>

Märta Tikkanen pohtii aihetta näin kirjassaan *Kaksi* (2004. suom. Liisa Ryömä):

”Pohdin pääni puhki, maa keinahtelee allani. Hienotunteisuudenko tulee säädellä taiteellista työtä? Hienotunteisuus – ketä kohtaan? Ja missä silloin kulkee raja? Minä en voi kirjoittaa niin kuin haluan isäni takia, lasteni, entisen mieheni, naapureideni, tätini, talonmiehen, suomenruotsalaisten takia... jos päästää hienotunteisuuden säätelämään, ei pidä valita taiteilijan uraa.

Jos kirjoittaa tullakseen rakastetuksi voi lyödä hanskat tiskiinkin. rakastetuksi tulee usein aivan vääristä syistä, eikä rakkaus sitä paitsi kestä kuin ehkä seuraavaan kirjasesonkiin asti.

Minä saan kirjoittaa täsmälleen niin kuin minun täytyy, ja niin kuin kehtaan. Mutta voinko jatkaa elämistä jos tiedän, että olen tehnyt paha kaikkein lähimmilleni, joita en ikinä maailmassa halua loukata enkä vahingoittaa?”

Pohdi aihetta. Otsikoksi **Kirjailijan vastuu** tai oma otsikko.

13. Teatterielämys

TEKSTITAIDON TEHTÄVIÄ

1. Vertaile Märta Tikkanen runokatkelmia ja kohtausta näytelmästä Vuosisadan rakkaustarinat. Mieti, kuinka tekstit lähestyvät aihetta ja miten ne eroavat toisistaan. Mistä erot johtuvat?

2. Mitä näytelmän kohtaus kertoo eri perheenjäsenten asemasta perheessä?

- -

*Pari kertaa vuodessa
äitini sai kohtauksen
otsa kohosi ja katse suuntautui ylitsemme
omituisen kimakalla ja soinnuttomalla äänellä
hän vastasi vastaamatta
meidän levottomiin ja ärtyisiin kysymyksiimme*

Pari päivää myöhemmin

*kun hänet saatiin puhumaan
sanoi hän aina samat sanat:
että hänellä ei ollut kirjoituspöytää
jonka ääressä istua ja kirjoittaa*

*Isä istui kyynelet silmissä
työhuoneessaan
ja asetteli lyijykyniä pituusjärjestykseen
kirjoituspöydällään
Hänhän tietää ettei meillä ole tilaa
enää yhteenkään kirjoituspöytään, isä sanoi
nyt kun te kaikki kasvatte
ja teillä täytyy olla oma
nurkkanne kullakin*

*Kun vielä muutama päivä oli kulunut
tuli äiti huoneestaan
ja otsa oli tavallinen
ja hän sanoi tavallisella äänellä
että isä oli kiltti
ja että hän itse oli ollut tuhma
ja hän syleili meitä kaikkia*

*Me huokasimme helpotuksesta
ja niin sujui kaikki edelleen
ja kaikki saattoivat taas lukea läksyjään
jokainen oman kirjoituspöytänsä ääressä
ja pitää välillä tauon ja jutella
äidin kanssa
hänen istuessaan nojatuolissa olohuoneessa
joka oli läpikäytävä, puhelinhuone, kahvihuone ja salonki*

*Äiti piti kirjoituskonetta
sylissään
kun hän kirjoitti*

Märta Tikkanen, Vuosisadan rakkaustarina 1978, suom. Eila Pennanen

--

Märta menee isän luo.

MÄRTA

Älä lue sanomalehteä makuuhuoneen oven ulkopuolella. Se kahisee. Antaa hänen olla rauhassa. Yksikseen. Siellä jossakin. Kunnes hän löytää ulos. Tietää missä päin me olemme.

CAVONIUS

Meillä ei ole varaa. Hän ei voi matkustaa mihinkään. Meillä ei ole tilaa toiselle kirjoituspöydälle. Hän tietää ettei ole. Mitä hän tahtoo?

MÄRTA

Isä sanoo niin kuin asia on.

PIKKUSISKO

Isä on oikeassa.

MÄRTA

Äitikin on oikeassa.

CAVONIUS

Äiti tahtoo matkalle. Lasten kanssa. Lapset on otettava mukaan kun matkustaa!

MARGIT

Näin haikaroita Puolassa. Punasäärisiä haikaroita meidän häämatkallamme. Tahdon näyttää haikarat lapsille.

CAVONIUS

Olemmehan me matkustaneet. Monilla matkoilla on oltu. Sinä olet pitänyt esitelmiä ja käynyt kokousmatkoilla.

MARGIT

En ole koskaan saanut omaa kirjoituspöytä.

MÄRTA

En ole koskaan saanut omaa kirjoituspöytä. Täytyyhän äidin saada kirjoituspöytä.

CAVONIUS

Ei. Ei ole tilaa. Ei ole paikkaa.

Märta ja Pikkusisko ja Pikkuveli ryhtyvät järjestämään huonekaluja.

PIKKUSISKO

Tänään isä tulee vasta myöhään kotiin!

MÄRTA

Sohvaryhmä ikkunan luo. Suuri tuoli. Pitkälle seinälle. Äidin pukeutumispöytä. Mitä äiti tekee pukeutumispöydällä? Äiti ei koskaan katso peiliin.

MARGIT

Opiskeluaikana kampsin pääni koko lukukauden Mannerheimin muotokuvan edessä. En huomannut mitään. Sofi-täti tuli käymään. Hän nauroi.

MÄRTA

Täytyykö äidillä ollakaan pukeutumispöytä?

MARGIT

Se kuuluu kalustoon.

MÄRTA

Pukeutumispöytä. Parisänky. Yöpöytä. Matala tuoli. Ompelupöytä. Iso kaappi. Ne kuuluvat kalustoon.

PIKKUVELI

Kalusto on uskomattoman arvokas.

MÄRTA

Asetetaan äidin pöytä tähän.

PIKKUSISKO

Mitä isä sanoo!

MÄRTA

Pikkuveljeltä ei kysytä.

PIKKUVELI

Pikkuveli nostaa ja kantaa.

PIKKUSISKO

Isä tulee kotiin!

PIKKUVELI

Pampampam kilikalikoli räiskis. Isä törmäilee.

CAVONIUS

Isä ei sano mitään.

PIKKUVELI

Isä menee pitkäkseen.

CAVONIUS

Isä ei sano mitään seuraavanakaan päivänä.

PIKKUVELI

Isä istuu isoon tuoliin. Iso tuoli ei enää ole ikkunan vieressä mihin isä sen asetti kun isä ja äiti muuttivat tähän sadanviidenkymmenen neliömetrin huoneistoon vastaviihittynä parina. Silloin isä asetti ison tuolin siihen. Isä on nukkunut siinä joka päivä päivällisunensa. Nyt iso tuoli on pitkällä seinällä.

CAVONIUS

Isä ei sano mitään.

PIKKUSISKO

Valo tulee väärästä suunnasta. Unet ei onnistu. Hän ei voi ajatella päivän tapahtumia. Hän ei voi unohtaa. Kumpaa hän nyt yrittää?

MARGIT

Isän on paha olla.

PIKKUVELI

Neljän päivän päästä me muutamme kaiken takaisin.

CAVONIUS

Kyllä sinä olet soma.

MÄRTA

Sanoo isä ja läiskäyttää äitiä takapuoleen.

PIKKUVELI

Kaikki on niin kuin se on aina ollut.

MÄRTA

Lätslätsläts. Niin kuin läimäyttäisi lehmää. Äidin takamus tulee leveäksi ja lehmämäiseksi vaikka se ei sitä olekaan. Sinä olet niin soma kun olet vihainen. Ei voi riidellä ihmisen kanssa jonka mielestä toinen on vain soma. Soma. Suomen kouluruokailu on äidin saavutus!

CAVONIUS

Mikä nyt on?

PIKKUSISKO

Äiti ei vastaa.

PIKKUVELI

Äidistä ei voi koskaan oikein tietää.

MÄRTA

Ei ainoatakaan epäystävällistä sanaa.

MARGIT

Tärkeintä on että isän on hyvä olla. Hän saa järjestää kaiken niin kuin tahtoo. Ei arvostella häntä.

Äiti istuu taas tuoliinsa keskelle lattiaa.

3. Mitä kielellisiä keinoja käytetään Märta Tikkasen runossa?

*Minä rakastan sinua niin äärettömästi
sinä sanoit
ei kukaan ole koskaan voinut rakastaa kuin minä
Minä olen rakentanut pyramidin rakkaudestani
sinä sanoit
minä olen asettanut sinut pylvään päähän
korkealle pilvien yläpuolelle
Tämä on vuosisadan rakkaustarina
sinä sanoit
se tulee säilymään aina
ikuisesti sitä ihaillaan
sinä sanoit*

*Minun oli vaikea nukkua
seitsemänsataa kolmekymmentä ensimmäistä yötä
sitten kun olin oivaltanut
kuinka äärettömästi sinä rakastat
rakkauttasi*

Märta Tikkanen, Vuosisadan rakkaustarina, suom. Eila Pennanen

Opettajalle: (esim. sinuttelu, liioittelu, metaforat, lauserakenteen sekä sanatason toisto, romanttinen sanasto, säejako, jossa näkökulman vaihdos)

LUETTAVAKSI:

Seppo Parkkisen dramatisoima näytelmä perustuu seuraaviin teoksiin:

Märta Tikkanen:

Emma ja Uno (2010)

Punahilkka (1986)

Kaksi (2004)

Vuosisadan rakkaustarina (1978)

Henrik Tikkanen:

Kulosaarentie 8 (1975)

Majavatie 11 (1976)

Mariankatu 26 (1977)

Yrjönkatu (1980)

Muita teoksia, joissa kirjoitetaan oman elämän pohjalta:

Peter **Franzen**: Tumman veden päällä (2010)

Samoilla silmillä (2013)

Jan **Guillou**, Pahuus (1981)

Peter **Hoeg**, Rajatapaukset ((1993)

Karl Ove **Knausgård**, Taisteluni 1 – 6 (2009 – 2011)

Panu **Rajala**, Enkeli tulessa (1997)

Lavatähti ja kirjamies (2013)

August **Strindberg**: Punainen huone (1879)